

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Bakalářská práce

2019

Eva Petrželková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

(Ne-)existence populismu v moderním Japonsku

Bakalářská práce

Autor práce: Eva Petrželková

Studijní program: Politologie a Mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: Bc. et Bc. Aleš Karmazin, M.Sc., M.Sc., Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Eva Petrželková

Bibliografický záznam

PETRŽELKOVÁ, Eva. *(Ne-)existence populismu v moderním Japonsku*. Praha, 2019. 51 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologických studií. Katedra Politologie. Vedoucí práce Bc. et Bc. Aleš Karmazin, M.Sc., M.Sc., Ph.D.

Rozsah práce: 69 005 znaků

Anotace

V posledních letech se v politickém diskursu často objevuje slovo populismus. Toto slovo bývá nejčastěji asociováno s určitými osobnostmi, například Donaldem Trumpem, Marine LePenovou nebo Andrejem Babišem. Příčinou této diskurzivní změny je fakt, že mnoho zemí západního světa sužuje vlna (pravicového) populismu, na kterou tradiční politické strany nemají řešení. Jednou z mála demokracií západního typu, přes které se vlna populismu nepřehnala, je Japonsko. Tato práce má za úkol zjistit, proč tomu tak je a zda se v japonském politickém systému objevují mechanismy, které vzniku populismu zabraňují. Práce analyzuje typické charakteristiky populismu na základě literatury s tematikou teorie populismu, na jejímž základě vytváří model, který následně porovnává se současnou situací v Japonsku. Model dohromady obsahuje patnáct kritérií, které jsou rozděleny do čtyř kategorií, a to předpoklady pro vznik populistické strany, samotný vznik a charakteristiky, rétorika jejích členů, a její další vývoj. Výsledkem aplikace modelu na současnou situaci je následující. V Japonsku dlouhodobě vládne Liberálně demokratická strana (Liberal Democratic Party, LDP), která plně nebo částečně splňuje dvanáct kritérií. Strana je tedy silně populistická, ale z politických, kulturních a historických důvodů neprodělala stejný vývoj, jako většina populistických stran. Tímto je strana anomálií moderní doby, jejíž vývoj a charakteristiky by vyžadovaly další zkoumání.

Annotation

The word 'populism' has lately been frequently appearing in political discourse all over the world. The word is most often associated with certain persons, such as Donald Trump, Marine LePen, or Andrej Babiš. The reason for this shift in discourse is the fact that many Western countries have been plagued by a wave of (right-wing) populism, for which traditional parties have not found a solution yet. One of the few countries with western-style democracy which has so far been able to avoid this wave is Japan. The goal of this thesis is to find out why that is, and whether there might be any mechanisms within the Japanese political system which prevent the populist phenomenon. The thesis analyzes typical characteristics of populism based on literature about the theory of populism. The thesis then creates a model based on this analysis, and compares it with the current situation in Japan. The model comprises of fifteen criteria which are split into four categories, preconditions for the creation of a populist party, its creation and

development process and characteristics, the rhetorical strategies of its leaders/members, and its further development. By applying this model onto the current situation in Japan, the following facts have been uncovered. Japan has been governed by the Liberal Democratic Party (LDP) almost continuously for over 60 years. The LDP checks twelve of the model's fifteen points. It is therefore heavily populist in nature, however due to political, cultural, and historical reasons, it has not followed the same patterns as any other populist party. It is therefore a noteworthy anomaly, and further research into its development and characteristics is required.

Klíčová slova

Populismus, Japonsko, Shinzo Abe, Liberálně demokratická strana, Rétorika, Teorie populismu

Keywords

Populism, Japan, Shinzo Abe, Liberal Democratic Party, Rhetoric, Theory of Populism

Title/název práce

The (Non-)existence of Populism in Modern Japan

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkovala Bc. et Bc. Aleši Karmazinovi, M.Sc., M.Sc., Ph.D. za jeho rady, ochotu při konzultacích a odborné vedení práce,

Obsah

Úvod.....	11
1. Teoretická část.....	12
1.1. Definice, konceptuální rámec.....	12
1.2. Vznik.....	18
1.3. Charakteristiky, rétorika.....	21
2. Metodologie.....	24
2.1. Model vzniku.....	26
3. Výzkum.....	29
3.1. Předpoklady.....	29
3.1.1. Reprezentativní demokracie.....	29
3.1.2. Propast mezi elitami a obyvateli.....	31
3.1.3. Pocit krize nebo morálního úpadku.....	34
3.1.4. Závěr.....	35
3.2. Vznik, charakteristiky.....	35
3.2.1 Závěr.....	38
3.3. Rétorika.....	38
3.3.1. Závěr.....	39
3.4 Další vývoj.....	39
3.4.1. Závěr.....	40
Závěr/Summary.....	42
Seznam použité literatury.....	45
Teze bakalářské práce.....	47
Seznam příloh.....	51

Úvod

V posledních letech se mnoha západními demokratiemi prohnala vlna populismu. Ať už se jedná o Donalda Trumpa ve Spojených státech, Brexit ve Spojeném království, Národní frontu ve Francii, nebo nacionalistická hnutí ve Skandinávských zemích, je jen hrstka reprezentativních demokracií, které vlna populismu nepostihla. Japonsko je jednou z nich. Cílem této práce je zjistit, proč tomu tak je.

K dosažení tohoto cíle jsem zvolila následující postup. Nejprve analyzuji literaturu na téma populismu, ze které stanovím kritéria populismu, podmínky a kauzální mechanismus jeho vzniku, a jeho obecné politické a rétorické charakteristiky. Na základě této analýzy vytvořím model populismu, resp. seznam (víceméně) chronologicky navazujících podmínek, které analyzovaná strana musí splnit, aby se dala považovat za populistickou. Oproti tomuto modelu budu ve výzkumné části poté porovnávat Japonsko. Práce se bude snažit najít odpověď na tyto otázky: Proč se v Japonsku posledních letech nevytvořily populistické strany jako v jiných reprezentativních demokraciích? Vyskytuje nebo vyskytovala se někdy v japonském politickém systému taková strana, a čím se tato strana liší nebo lišila od západních populistických stran? Je Japonsko dobrým příkladem, jak se vyhnout populismu?

1. Teoretická část

1.1. Definice, konceptuální rámec

Nejdříve ze všeho je tedy důležité podívat se blíže na teorii populismu a pokusit se zjistit, zda je možné určit definici populismu, popřípadě určit charakteristiky, podle kterých bude poté možné posuzovat jednotlivé země.

Definovat populismus je velice problematické, téměř nemožné. Francouzští politologové Yves Mény a Yves Surel výborně vystihli důvod, proč tomu tak je a zároveň proč má populismus tolik podob – protože to je jeho pointa. Pokud má populismus vycházet z vůle lidu (resp. reálně spíše z toho, co populističtí vůdci prohlašují za vůli lidu), pak populistické hnutí míří tam, kam chtějí lidé. Je nemožné určit politiku, cíle, nebo důvody vzniku populistického hnutí, protože každé hnutí má tyto aspekty zcela odlišné. Můžeme sledovat určité vlny nebo vzorce, například v této práci se budu zabývat převážně Novým populismem, který je zaměřený pravicově, ale populismus jako fenomén je spíše set taktik, rétorik a atribut, než politický směr. Proto vypadá jeho teoretický rámec tak amorfně a zároveň složitě, protože populismus je jen „prázdna schránka“,¹

Co je to tedy populismus? Mény a Surel potvrzují, že mnoho autorů má sklony populismus označit jako „patologii demokracie“,². Populismus je ale unikátní v tom, že spojuje demagogii a demofilii. Jedná se tedy o jakousi ideologickou korupci demokracie? Korupce či patologie se dají definovat jen v kontextu porovnání s normálem, což je v případě demokracie problematické.

Autoři dále dodávají, že nejen populismus jako takový je vágní, složitě definovatelný koncept, ale i jeho klíčový aspekt, „lid“, je nejednoznačný a pro každé populistické hnutí znamená něco jiného, protože skupina/skupiny „lidu“ budou stejně vyloučeny a dokonce považovány za

¹ 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 6. ISBN 978-033-3970-041.

² 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 3. ISBN 978-033-3970-041.

neprátele. Lid se často používá ve významu etnika nebo kultury; když se ale populisté zaměří na ethnos místo na demos, může to pro ně mít špatně následky³. Mnozí autoři interpretují populismus jako krizi demokracie, ale spíše by se na něj mělo nahlížet jako výzvu, kterou správně postavený systém dokáže překonat. Na populismus se dá nahlížet jako na „budiček“ pro elity, který je upozorní na to, že lid není se situací spokojen. Nespokojenost se statusem quo a „běžnou politikou“ se projevuje v mnoha zemích, i v těch, které často využívají prostředků přímé demokracie (USA, Švýcarsko); naopak data naznačují, že populismus je přítomností prostředků přímé demokracie naopak zesílen⁴. Ale zatímco nespokojenost lidu s těmi, kdo je reprezentují, je skutečnost, se kterou se reprezentativní demokracie musí potýkat, populismus reprezentaci jako takovou zavrhuje úplně. V tom spočívá paradox populismu. Populismus zavrhuje strany ale organizuje se do hnutí, kritizuje elity ale kandiduje ve volbách, chce moc lidu ale organizuje se za charismatickým lídrem. Jinými slovy, populismus postihuje tzv. institucionální dilema – populismus je reakcí proti demokratickým institucím, ale aby se někde dostal, musí sám těchto institucí využít. Tím tedy v praxi omezuje svůj vlastní růst. Vztah populismu k institucím je tedy ambivalentní a většinou vede k zániku populistického hnutí; populisté se totiž proti institucím vymezují ale zároveň s nimi musí nutně spolupracovat, aby se vůbec dostali do politiky – hnutí se pak stává tím, proti čemu se původně snažilo bojovat, ztrácí na popularitě a cyklus se opakuje s jiným hnutím. Tato ambivalence vysvětluje jak poměrně častý vznik populistických hnutí, tak jejich stejně rychlý zánik⁵.

Populistické strany jsou většinou velmi oportunistické, tj. využívají nějakého problému nebo společenských nepokojů ve vlastní prospěch. Jako takové jsou však nestabilní, většinou se buď integrují do systému, vymizí, nebo jsou v permanentní opozici. Populismus se nedá označit za společenské hnutí vzhledem k tomu, že preferuje politické komunikační kanály, ale zároveň se populistické organizace většinou odrážejí od nespokojenosti až protestů určité společenské skupiny (dělníci, podnikatelé atd.). Protože nejsou plně ani společenské hnutí ani politická strana, často

³ 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 7. ISBN 978-033-3970-041.

⁴ 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 15. ISBN 978-033-3970-041.

⁵ 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 99. ISBN 978-033-5200-467.

používají alternativní přídomky (hnutí, sdružení, liga, fronta...)⁶.

Je několik způsobů, jak populismus chápat. Pokud populismus budeme chápat jako pokroucení demokracie, můžeme zde určit tři komponenty. První je identifikace populismu s extrémní pravicí, což se do povědomí dostalo relativně nedávno. Extrémní pravice má averzi k demokracii, zároveň ale populistická hnutí tvrdí, že oni jsou jediní skuteční demokraté. Další prvek je spojen se školou realistů, resp. elitistů – rozčarování demokracie, realizace jejího inherentního elitismu. Přesto se populismus nedá popsat jako anti-demokratický, kritika demokracie, která přichází od populistů je často založená na empirické realitě a je vhodné se jí zabývat, protože sociologická vzdálenost/napětí mezi lidem a elitami je nevyhnutelná skutečnost. Posledním prvkem a zároveň důvodem, proč je na populismus nahlíženo tak pejorativně je, jak bylo předem zmíněno, že populismus je sám o sobě prázdná schránka, která se může naplnit čímkoliv, co populistické hnutí uzná za vhodné⁷.

Podle Margaret Canovan je zásadní soustředit se na ideologii a politiku (ve smyslu *policy*) populistických hnutí, abychom populismu mohli porozumět. Populisté sami sebe nevnímají tak, jak je vnímají ostatní. Populisté sami sebe vidí jako jediné „skutečné demokraty“, kteří zavrhnou „zkorumpovaný“ reprezentativní systém ve prospěch přímé demokracie⁸. Populismus apeluje na lid a staví se proti dosavadní mocenské struktuře a dominantním hodnotám společnosti. Jinými slovy, populismus je „pro lidi ale ne pro systém“, útočí na systémové strany a na hodnoty „elit“. O jaké hodnoty se jedná záleží na jednotlivých hnutích. Často totiž zaměřují svoji identitu ne na to, čím jsou, ale naopak na to, čím nejsou. Proti které skupině se vymezují záleží na dosavadním politickém a společenském uspořádání. Jinými slovy, pokud je v dané zemi právě u moci levicová vláda, populistické hnutí je zaměřeno pravicově a naopak. Například populisté v liberálních demokraciích se nejčastěji vymezují proti migraci, globalizaci a multikulturalismu⁹.

Populisté často apelují na tzv. „grass roots“ způsoby a přímou demokracii. Proč tedy nejsou

⁶ 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 18. ISBN 978-033-3970-041.

⁷ 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 4-6. ISBN 978-033-3970-041.

⁸ CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 3. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

⁹ CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 4. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

populisté obecně považováni za opravdové demokraty a je na ně naopak nahlíženo jako na nebezpečí pro demokracii? Canovan na tuto otázku nabízí několik vysvětlení: první možností je, že slovo demokracie je (alespoň v západní kultuře) chápána vždy jako liberální demokracie a populismus je tedy nebezpečný protože liberální není – spíše by se dal popsat jako „majoritární“ (rodí se rozhodnutím většiny, nebere ohled na práva menšin). Další vysvětlení nabízí „propast“ mezi ideálem populistů a realitou, kdy populisté tvrdí, že demokratická realita by pod jejich vedením byla zcela v souladu s jejich ideály, i když tomu tak v drtivé většině případů samozřejmě není¹⁰. Touto otázkou autorka otevírá druhou část článku, která je zaměřená na koncept pragmatické a spásné demokracie. Toto rozdělení vychází z práce M. Oakeshotta, který tvrdil, že posledních 500 let evropské politiky bylo poznamenáno principem dvou „politik“ a napětím mezi nimi. První je politika víry, která se snaží dosáhnout dokonalosti nebo jakéhosi 'spasení' (ať už v náboženském nebo světském smyslu – tj. odčinění činů minulosti); politika víry je politika mobilizační, nutí společnost soustředit se na jeden cíl a dává jí naději a sebevědomí, že tohoto cíle dosáhne i přes všechny překážky (těmi jsou myšleny primárně zákony a byrokracie). Politika skepticismu naopak ke změnám, soustředění moci v rukou jednoho/několika jedinců a velkým celospolečenským cílům přistupuje s nedůvěrou, jejím cílem je udržet řád ve společnosti. Centrálním bodem jsou zde zákony, jejichž dodržování je zásadní i přes nesouhlas obyvatel nebo pomyslný větší cíl. Tyto politiky jsou zároveň antagonistické a navzájem se doplňující – čistá politika víry by sama sebe časem podkopala skrze její totalitární tendence, politika skepticismu by zase vedla ke společenské stagnaci a apatii¹¹.

Canovan toto rozdělení považuje za velmi vhodné pro téma populismu a přejmenovává tyto dva styly na „pragmatický“ (pragmatic) a „spásný“ (redemptive). Tyto dva styly jsou tzv. dvě tváře demokracie a právě pomyslná propast mezi nimi je místo, kde se rodí populismus. Pragmatická tvář demokracie ztělesňuje demokratické ideály míru, stability a umírněnosti. Spásná tvář naopak tyto ideály rozvrací a tvrdí lidem, že mohou věci vzít do vlastních rukou aniž by jim v tom bránila politika nebo byrokracie. Pragmatická demokracie je založena na institucích které omezují a zároveň legitimizují/zefektivňují moc. Snaží se o mírové řešení konfliktů zájmu a názorů. Nicméně, pragmatismus bez idealismu dává vznik korupci a pokud občané vidí, že i přes

10 CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 7. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

11 CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 8. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

jejich volbu jsou u moci stále ti samí zkorumpovaní politici, moc jako taková ztrácí na legitimitě. V tento moment nastoupí populistické hnutí, které tuto korupci a politikaření odsoudí a tím si získá podporu občanů. Idealismus a určitá míra mobilizace jsou tedy v demokracii nezbytné a pokud se již v systému v nějaké formě nenachází, objeví se ve formě populistického hnutí. Avšak zastavit korupci v politice je takřka nemožné a populistická hnutí jí dříve nebo později podlehnou také – to se stalo například původnímu Populistickému hnutí, které vzniklo v 90. letech 19. století a které se zasazovalo o práva farmářů a malých živnostníků tím, že se zbaví všech „oligarchů, plutokratů a všech dalších krys“. Když se ale dostalo k moci, jeho voliči velmi rychle zjistili, že není schopno tento slib dodržet¹².

Canovan upozorňuje na to, že populismus není jediným typem hnutí, který se objevuje v této propasti mezi dvěma tvářemi demokracie. Populismus je zatížen tolika paradoxy, že je v mnoha případech nakonec neškodný, protože se dokáže zničit sám, než je vůbec schopen provést nějaké velké celospolečenské změny. Měli bychom se podle ní spíše bát radikálních, extremistických hnutí, které nemusí být vždy populistické¹³.

Za zmínku stojí také lingvistická/konceptuální analýza populismu od argentinského politologa Ernesto Laclau. Laclau rozvrací dva běžné předsudky o populismu: za prvé, že populisté jsou v diskurzu a politických názorech schválně vágní, a že populismus je jen rétorika. Na poznámku číslo jedna odpovídá, že to není problém diskurzu o sociální realitě ale spíše element sociální reality jako takové. Na druhou poznámku říká, že rétorika nestojí oproti konceptům, koncepty jsou často vytvářeny rétorikou. Dále uvádí, že k analýze populismu jsou důležité 3 kategorie: za prvé, diskurz. Laclau popisuje, že důležité jsou vztahy mezi jednotlivými aktéry, a že tyto vztahy se dělí na kombinace a substituce. Pak se dostává do lingvistické až téměř metafyzické roviny, tato část pro práci není úplně důležitá. Za druhé jsou zde tzv. „empty signifiers“ neboli prázdné signifianty, prázdné prvky. Tím jsou myšlena slova nebo koncepty, které populisté dokáží tak zneužít a překroutit, že ve výsledku pozbudou jakéhokoliv konceptuálního významu a stanou se prázdnými, např. rozdělení „my a oni“ nebo „pořádek,, „spravedlnost,, „svoboda“ atd. Za třetí uvádí rétoriku. Populismus totiž není jen typ hnutí nebo strany, ale politická logika. Politickou

12 CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 10-12. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

13 CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 15. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

logikou se podle autora rozumí „systém pravidel, který některé subjekty reprezentuje a jiné vylučuje“, tento systém je samozřejmě často velmi vágní¹⁴.

Populismus odráží pozici lidí v systému a jeho institucích, hlavně v čase kdy tyto instituce nefungují tak jak by měly, když neexistují komunikační kanály, ve kterých lidé vyjádří svou nespokojenost, nebo pokud ztratí důvěru v elity, které je mají reprezentovat. Proto populismus existuje v tolika podobách. Přesto se nedá analyzovat jako problém v demokracii ale spíše jako upozornění elitám i lidem, že demokracie lidem není dána ale musí se udržovat, aby fungovala správně¹⁵. Tento argument považuji také za velmi důležitý a dovolím si k němu přidat vlastní alegorii: to, že se elity lidem po čase odcizí, je nevyhnutelná skutečnost demokracie. Tuto vzdálenost si můžeme představit jako nataženou gumičku – stále se natahuje a natahuje, dokud neuslyšíme hlasité „prásk“ a gumička se roztrhne na dvě poloviny. Toto „prásk“ je právě populismus – hlasité ale krátké upozornění, že jsme tahali moc. V lepším případě nás gumička jen sekne do ruky, bolest časem odezní (stejně jako populistické hnutí, které časem samovolně zanikne), my se poučíme, a když vezmeme do ruky gumičku novou, taháme za ni o trochu méně. V horším případě místo gumičky vezmeme do ruky řetěz, to jsou pak případy, kdy se populismus přemění na autoritářskou vládu.

¹⁴ 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 67-69. ISBN 978-178-8731-317.

¹⁵ 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 15-17. ISBN 978-033-3970-041.

1.2. Vznik

Populismus jako takový nemá základ ve třídním boji, ale samozřejmě existují populistická hnutí, které se třídami zabývají. Lid je koncept, který populisté využívají rádi a často, protože je to koncept dostatečně vágní a tvarovatelný, aby si s ním mohli zacházet jak právě potřebují.

Klíčovým aspektem lidu je počet¹⁶ – populisté často pracují s tzv. „tichou většinou“, apolitickou skupinou lidí, kterou dokáže mobilizovat jen pocit krize a úpadku, jenž se populistická hnutí často snaží navodit. Podle Taggarta bývá spojení mezi tichou většinou a institucemi/politiky, kteří ji mají reprezentovat, přerušeno dvěma problémy: za prvé, korupcí v politice, která je podle populistů (hlavně pravicových/konzervativních) způsobena celospolečenským úpadkem a morálním kolapsem. Podle populistů lobbisté a zájmové skupiny „unesly politický proces“ a využili jej pro své vlastní účely. Levicová populistická hnutí většinou za tyto zájmové skupiny považují velké korporace, které se snaží prosadit co nejméně státních regulací soukromého sektoru. Podle populistů na pravici se zase často jedná o menšiny, imigranty nebo nižší vrstvy, které se podle nich snaží prosadit zvláštní práva a privilegia, a které podle nich stojí mimo „mainstreamovou“ politiku (tj. politiku dominantního etnika, kultury, společenské vrstvy)¹⁷. V praxi jsou si populisté spíše jisti tím, čím nejsou – proto se často zaměřují na specifické menšiny a skupiny uvnitř společnosti – imigranty, nezaměstnané, členy jiného etnika nebo náboženství. Často se snaží tyto skupiny demonizovat a dehumanizovat. Taggart dodává, že je důležité nepřemýšlet o „lidu“ jako o inherentně špatné věci, tím bychom se přeci dopustili těch samých chyb, jako populisté. K rétorice ohledně lidu je také důležité vědět, že populisté velmi rádi vyzdvihují „selský rozum“ lidu, který je důležitější a lepší, než vzdělání nebo sečtělost akademiků¹⁸.

Laclau má na vznik populismu více teoretický náhled. Tvrdí, že základní jednotkou zkoumání je „společenský požadavek,, například lepší zdravotnictví, školství, infrastruktura¹⁹. Když systém tyto požadavky dlouho neřeší, nahromadí se a zintenzivní. Populismus má tedy dva jasné

¹⁶ 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 92. ISBN 978-033-5200-467.

¹⁷ 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 93. ISBN 978-033-5200-467.

¹⁸ 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 95. ISBN 978-033-5200-467.

¹⁹ 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 73. ISBN 978-178-8731-317.

předpoklady: vytvoření hranice mezi „my“ a „oni“ (ačkoliv, jak bylo předem zmíněno, tyto hranice jsou velmi vágní) a artikulace těchto požadavků, které se časem můžou až zvrhnout v jakýsi pseudosystém. Říká, že „dav se nesjednotí kvůli hladu, kvůli snaze reformovat systém nebo kvůli společnému nepříteli, sjednotí se kvůli všem těmto věcem zároveň.“ Sjednocení požadavků vede k jejich „zrovnoprávnění“ a vytvoření řetězce požadavků – každý požadavek je oslaben ale jako heterogenní celek je řetězec silný²⁰. V průběhu tvorby tohoto řetězce většinou také dojde k radikálnímu vyloučení určitých skupin (imigrantů, etnik, náboženských skupin). Požadavky nakonec vykrytalizují v neurčité koncepty (neboli prázdné prvky, viz minulý odstavec). Tyto prázdné prvky slouží populismu velmi dobře – tím, že nemají žádný skutečný význam, se dají navázat na mnoho požadavků a spojit je k sobě. Velkou roli také hrají symboly identity (národní, etnické atd.), ke kterým se populisté rádi vážou – ty nejsou jen pasivním vyjádřením jejich zájmů ale postupně se formují spolu s těmito zájmy²¹.

Aby vůbec řetěz požadavků mohl vzniknout, je nutné zkonstruovat a pojmenovat „lid“, tím se sjednotí i přes heterogenitu jejich požadavků. Jednota lidu je v tomto případě spíš nominální než konceptuální. Lidé se navážou na tzv. „objets petit a“ (termín vypůjčený od J. Lacana) – předměty, které symbolizují buď nedosažitelné cíle nebo mytologickou minulost²². Další nutností, aby se řetězec požadavků nezhroutil, je vnější hrozba, resp. obrana komunity před ní²³. Laclau se dále věnuje vztahem mezi populistickým hnutím a institucemi. Populismus do systému nikdy nepříjde čistě „zvenčí“, ale klade požadavky na jádro institucí. Jinými slovy, populismus má jednu nohu uvnitř a druhou vně institucionálního systému. Podle toho, jak je systém strukturovaný, se situace dále může odehrávat následovně: za prvé, pokud je systém dobře strukturovaný a je schopný jednat s anti-institucionálními prvky, schopnost populistického hnutí vytvořit řetěz požadavků je minimální. Za druhé, když systém není tak dobře strukturovaný a vyžaduje pravidelnou rekonpozici, je pro populismus jednodušší tento typ systému zasáhnout,

20 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 74-75. ISBN 978-178-8731-317.

21 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 76. ISBN 978-178-8731-317.

22 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 116. ISBN 978-178-8731-317.

23 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 120. ISBN 978-178-8731-317.

ale jeho vůdci musí být pečliví a umět jednat jako ‘insiders’ a ‘outsiders’ najednou. Za třetí se může systém nacházet v období „organické krize” – populisté se pak musí snažit do systému vstoupit, a pak jej přetvořit²⁴.

Mény a Surel se u této tematiky zaměřují spíše na rétorickou část. Ačkoliv každé populistické hnutí je jiné, jejich argumenty se dají shrnout do třech po sobě jdoucích kroků: nejdříve zdůrazní roli lidu nejen ve společnosti ale ve fungování politického systému jako celku. Při tom dají najevo, koho považují za „pravý” lid – tedy vyloučí elity, bohaté, nebo například některé etnické skupiny. Tato rétorika také přiřazuje charakteristiky těmto skupinám – lid je moudrý a dobrý, elity jsou zkorumpované a neschopné. Toto rozdělení je většinou úplně černobílé a není zde místo na nuance. Populistická hnutí zapírají horizontální štěpné linie (pravice-levice) a podporují sjednocení lidu. Dále populismus lidem vsugeruje, že byli zrazeni těmi, kteří je mají reprezentovat, že ti zneužili moc, která jim byla svěřena, k osobním účelům. Na závěr praví, že moc musí být vrácena lidu – spojeno s institucionálními změnami a využitím prostředků přímé demokracie, ale zároveň také s přísnou kontrolou institucí jako centrální banky nebo kontrolních úřadů²⁵.

Tyto tři komponenty jsou dostatečně flexibilní, aby se daly využít mnoha populistickými hnutími. Podle autorů by se populismus neměl zkoumat jen skrze programy a ideologii, ale jako specifická forma politické mobilizace která se liší od klasické artikulace politických zájmů a akceschopnosti politických stran. Nespokojenost s fungováním demokracie ale nemusí nutně znamenat mobilizaci – většina lidí prostě nad systémem zanevře a rozhodne se nevolit. Populismus je tohoto opakem, skrze mobilizaci sděluje elitám, že je s jejich vládou lid nespokojen. Zdroje nespokojenosti pak mohou spočívat v různých úrovních systému: za prvé, v neschopnosti stran navrhnout programy které se shodují s názory a potřebami jejich voličů. Dále v propasti mezi předvolebními sliby a reálnou politikou. Za třetí v neschopnosti vládnoucí třídy správně identifikovat problémy a diskutovat o jejich řešení, za čtvrté v nedostatku institucionálních nástrojů pro komunikaci nekonvenčních idejí nebo postojů. Dále v ekonomické situaci, resp. z politik, které se zabývají ekonomikou nebo sociální politikou, a na závěr ve ztrátě

24 2005. LACLAU, Ernesto. *On populist reason*. New York: Verso, s. 176-178. ISBN 978-178-8731-317.

25 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 11-13. ISBN 978-033-3970-041.

důvěry v politiky nebo instituce²⁶.

Reprezentace z demokracie vytvořila fungující mechanismus, ale jen konstitucionalismus garantuje její přežití. Reprezentativní demokracie je kombinací suverenity lidu a principu reprezentace. Absolutní moc lidu musela učinit kompromis aby se autorita přesunula na elity, které si lid sám zvolil. S tímto kompromisem musíme naneštěstí žít, nikdo zatím nepřišel na lepší způsob. Zároveň se zde vytváří napětí mezi ideologií (moc v rukou lidu) a skutečným fungováním (moc mají elity zvolené lidmi). Populisté však reprezentativní demokracii vidí jako něco špatného a tvrdí, že skutečná demokracie je vůle lidu – tím ale nejen připravují pole pro více radikální diskurz, také sami sebe podkopávají, protože když se dostanou do systému, zjistí, že nemohou vše změnit jak si původně mysleli, jejich voliči se budou cítit zrazeni, nařknou je z korupce a nezodpovědnosti a opustí je²⁷.

1.3. Charakteristiky, rétorika

Populisté tvrdí, že mluví za „lid“ – ačkoliv toto tvrzení často nejde za hranice rétorické strategie, dají se zde identifikovat tři způsoby, kterými se populismus snaží na lidi působit: Za prvé je to apel na „sjednocený lid,, tedy na národ či zemi, kde lid je brán jako jednotná masa. Za druhé je zde apel na „náš lid,, tedy etnikum nebo národnost, což se většinou vyskytuje v kombinaci s vymezením se proti jinému etniku/národnosti. Za třetí populisté apelují na „prostý lid,, pracující třídu, která by se měla vymezit proti zkorumpovaným elitám. Ačkoliv populisté demokratické elity pojmají čistě negativně, musí na demokracii jako takovou spoléhat, protože demokracie tato hnutí legitimizuje. Navzdory tomuto paradoxu populisté rádi využívají korupce a nízké popularity politiků k vlastnímu prospěchu, zavrhuji tzv. „backroom deals,, politikaření a kompromisy. Populistická rétorika působí velmi jednoduše a přímě v otázkách proti komu nebo čemu se vymezit nebo které problémy je nutné řešit, nenabízí už však analýzy nebo propracovaná řešení. Je důležité si uvědomit, že ne každý politik, který mluví zpříma musí nutně být populist, rozdíl je, zda je schopen navrhnout smysluplné řešení. Jeden z „poznávacích znaků“ populisty je také revizionismus – idealizace minulosti a apel na návrat ke „starým dobrým“ ideálům, díky kterým společnost před desítkami let vzkvétala. Tato rétorická strategie

26 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 14. ISBN 978-033-3970-041.

27 2002. MÉNY, Yves a Yves SUREL. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave, s. 7. ISBN 978-033-3970-041.

je většinou to, co k populismu přivede jinak apolitické lidi, patřící do tzv. tiché většiny²⁸.

Populismus je většinou charakterizován charismatickým vůdcem, který je jakousi reakcí na byrokratické vedení – dělá spontánní, nepromyšlená rozhodnutí a zároveň má spojení přímo s lidem. Většině lidí se ve spojení s populismem vybaví manipulativní vůdce, který ovládá omámenou, iracionální masu – například jako Julius Caesar nebo Adolf Hitler²⁹. Populistický vůdce má mnoho podobností s vůdci náboženskými. Jeho následovníci na jeho projevy odpovídají vírou, odhodláním, a v některých případech vůdce téměř uctívají³⁰. Jak již bylo zmíněno, populismus se v systému objeví, když obyvatelé postihne pocit krize a morálního kolapsu. Proto se zde objevuje mentalita „neobvyklé situace vyžadují neobvyklá řešení“ a lidé jsou nakloněni třeba i totalitní vládě. Charismatický vůdce a ostatně i populistická hnutí jako taková jsou velmi nestabilní – buď se transformují do jiné (většinou autoritářské) vlády, nebo zemřou spolu s vůdcem. Populistická tendence k silným vůdcům často vede k autoritářskému nebo polo-autoritářskému uspořádání. Tato tendence v podstatě vychází z jejich charakteristik: za prvé, populistická hnutí a strany jsou silně centralizované, všechna rozhodnutí musí projít přes vůdce. Tito vůdci jsou netolerantní k odlišným názorům, což vytváří paradoxní toleranci obyvatel k této netoleranci. Za druhé, populisté preferují přímou demokracii na úkor institucí. Přímá demokracie jako taková je populisty používána jako řešení problému nízké participace obyvatel v reprezentativní demokracii. Dále je tu aspekt demokratických institucí a jejich nevyhnutelné odcizení se populací – pro správný chod systému je nutné, aby obyvatelé viděli státní instituce jako „naše instituce“. Jak bylo již zmíněno, populisté tyto „zastaralé“ instituce odmítají a tvrdí, že vox populi by neměl procházet přes institucionální „filtr“. Tato rétorika samozřejmě nevydrží dlouho, protože demokracie nemůže bez institucí fungovat³¹.

Paul Taggart do charakteristiky populismu přidává koncept „Heartland“ – Heartland je fiktivní verze země/společnosti, která existovala před pomyslným morálním kolapsem. Jedná se spíše o koncept nebo vnitřní pocit obyvatel, než něco založeného na skutečné historii země. Tento pocit,

28 CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 5. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

29 CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. 47(1), s. 6. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

30 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 101. ISBN 978-033-5200-467.

31 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 102-105. ISBN 978-033-5200-467.

ačkoliv je nespécifický, je velmi silný. Heartland není to samé jako utopie – utopická díla jsou zaměřena do budoucnosti, zatímco příznivci Heartland se chtějí vrátit do minulosti. Myšlenka Heartland je také silně spojena s nacionalismem. Nacionalismus vychází z představy o návratu do Heartland (nikoliv naopak!), populistické hnutí tedy může zaujmout nacionalistickou identitu tehdy, když jeho ideje reflektují hodnoty Heartland. V USA se například jako vyjádření Heartland často používá „Middle America“, což je ideje která reflektuje rodinné hodnoty a „jednodušší“ životní styl³².

Oblíbeným nástrojem populistů jsou konspirační teorie. Tyto teorie často tvrdí, že bankéři, politici, intelektuálové atd. jsou součástí nějaké tajné skupiny, která ovládá jejich zemi. Důležitým elementem konspiračních teorií je, že nejsou založeny na empirických faktech – lidé, které tyto teorie sledují, tvrdí, že důkazy jsou jen nástrojem „elit“. Konspirační teorie, stejně jako Heartland, jsou velmi vágní a obskurní koncepty, které v lidech vyvolávají silné pocity; v případě Heartland naději a nostalgii, v případě konspiračních teorií strach a pocit ohrožení. Konspirační teorie pro populisty představují výhodné vysvětlení problémů, proti kterým údajně bojují³³.

Zajímavý je také vztah populismu k moderní době. Podle Taggarta se k moderní době se populismus staví ambivalentně – na jednu stranu si přeje vrátit se do Heartland, na druhou stranu moderní komunikační prostředky populismu dávají možnost vzniknout a rozšiřovat se. Ironie populismu je, že ten samý systém, který v lidech vyvolává frustraci z nedostatku reprezentace, jim dává možnost reprezentace v populistických hnutích. Nicméně to populističtí lídři neradi zmiňují, místo toho zjednodušují komplexní problémy na jednoduché dichotomie „pro a proti“, štvou lidi proti elitám a dávají vzniknout tzv. anti-egalitarismu – lidé věří, že jsou lepší, než ti, kteří jim vládou³⁴.

Populismus ale není takové monstrum, jak si jej mnoho lidí představuje. Ačkoliv je pravdou, že v extrémních případech se populismus může zvrhnout v autoritářskou vládu (např. Perónismus), ve

32 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 95-97. ISBN 978-033-5200-467.

33 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 105-107. ISBN 978-033-5200-467.

34 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 111-112. ISBN 978-033-5200-467.

většině případů se díky svým mnoha paradoxům a dilematům zničí zevnitř³⁵.

35 2000. TAGGART, Paul A. *Populism*. Philadelphia: Open University Press, s. 110. ISBN 978-033-5200-467.

2. Metodologie

Na základě teorie jsem tedy vytvořila model vzniku populismu. Předtím, než ale načrtnu model jako takový, je důležité prozkoumat předpoklady vzniku populismu, ze kterých se tento model poté může zrodit.

Prvním z nich je fungování daného státu na principech reprezentativní demokracie. Něco jako proto-populismus se může vyvinout i v nedemokratických zemích, nicméně kvůli demokratickému paradoxu se takovému hnutí nedá říkat populismus. Snaha o demokracii v nedemokratické zemi se od populismu tak, jak ho chápeme, velmi liší, ačkoliv může používat podobnou rétoriku, hlavně co se týče rétoriky „elity proti lidu“.

Druhým předpokladem, který přímo vychází z reprezentativní demokracie, je propast mezi elitami a obyvateli. Jak už bylo zmíněno v teoretické části, tato propast je nevyhnutelnou skutečností reprezentativní demokracie, která vede ke vzniku tzv. tiché většiny, tedy lidí, kteří nad politikou zanevřeli protože mají pocit, že jejich názory nejsou dostatečně reprezentovány. Jsou nespokojeni se statusem quo ale zároveň k politice mají apatický až odmítavý vztah a v mnoha případech ji považují za zbytečnou. Mají mnoho společenských požadavků, které elity nejsou schopné nebo ochotné plnit a které se časem shlukují do takové míry, že může vzniknout předem zmiňovaný řetězec.

Třetím předpokladem je přítomnost pocitu krize nebo morálního úpadku. Klíčovým slovem zde je pocit. Společnost se totiž vůbec nemusí nacházet v období krize nebo úpadku, může naopak vzkvétat, ale pokud si to mnoho lidí myslí, je vysoká šance toho, že se dříve nebo později zrodí populistické hnutí, které začne slibovat, že tuto „križi“ vyřeší. V mnoha případech, hlavně v dnešní době masové komunikace a médií, je i populistické hnutí zdrojem těchto pocitů. S „tématem“ ale samo nikdy nepřichází, jen jej zdůrazňuje a zveličuje. Onen podnět pro krizi, na kterou se populisté odvolávají, totiž vždy přichází zvenčí. Ať už se jedná o imigraci, regionální nebo světovou ekonomickou situaci, nebo třeba ztrátu kulturních hodnot dané země důsledkem vlivů okolních zemí, tato (mnohdy pomyslná) krize nikdy nevzniká v jádru společnosti, ale

přichází do ní zvenčí. Důvodem tohoto jevu je, že velká část populistické rétoriky se zakládá na vyčlenění určité skupiny lidí (tj. té skupiny, která má podle populistů podíl na krizi nebo úpadku) a přiznat, že krize je záležitostí celé společnosti a nejen jedné skupiny by znamenalo muset přiznat, že společnost jako taková se potřebuje změnit k lepšímu. Pro populisty je tedy mnohem výhodnější z jedné skupiny obyvatel udělat obětního beránka než říci, že problémy ve společnosti jsou zapříčiněny mnohem hlubšími příčinami, než jedním etnikem / náboženstvím / vrstvou.

2.1. Model vzniku

Populistické hnutí může vzniknout buď jako nová strana, nebo transformací existující strany nebo jejího křídla. Jak se ale populistické hnutí rozšiřuje? Proč se tak často stává, že populisté velmi rychle získají na popularitě, a pak ji stejně rychle ztratí?

Prvním krokem je konstrukce lidu. Jak už bylo zmíněno v teoretické části, populisté apelují na „sjednocený lid“ (národ či zemi), „náš lid“ (etnikum nebo národnost), a „prostý lid“ (proti elitám). Rozdělí populaci na černobílou in group a out group. Vsugerují svým voličům, že elity a instituce s nimi spojené zradily lid protože jsou ovládány zájmovými skupinami, které „unesly politický proces“ a zdůrazní, že lidé musí situaci vzít zpět do svých rukou. K tomu by se mělo využít prostředků přímé demokracie, protože reprezentativní demokracie nutně vede ke korupci. Do čela hnutí se dostane charismatický vůdce, který má ve většině případů majoritaristické až autoritářské tendence. To voličům populistického hnutí nevadí, protože „nezvyklé situace vyžadují neobvyklá řešení“.

Tímto populisté mobilizují tichou většinu. Dále následují dva kroky, které probíhají vesměs simultánně. Jedná se o artikulaci hrozby, resp. o „identifikaci“ její příčiny. Nenávist k elitám vždy k vytvoření silného narativu nestačí, protože elity existují i v ostatních zemích, které fungují na principu reprezentativní demokracie. V mnoha případech populisté potřebují něco, resp. někoho, kdo je zodpovědný za krizi nebo morální kolaps jejich země, ať už se jedná o etnikum, náboženskou skupinu, nebo například bohaté podnikatele. Zároveň populisté sjednotí nesplněné společenské požadavky v jeden řetězec, který postupně vykryštalizuje v neurčité, prázdné termíny jako spravedlnost, svoboda, řád.

Následující charakteristiky jsou spíše rétorického rázu a nemají jasnou návaznost. Populistická hnutí jsou ve své rétorice velmi flexibilní a využívají pouze ty prvky, které jim zaručí vítězství ve volbách. Absence některých z těchto prvků tedy není znamením absence populismu, znamená to jen, že populistické hnutí tento prvek v daný moment nepovažuje za dostatečně efektivní v získání přízně voličstva.

Dichotomie „my a oni“ resp. „pro a proti“ je stěžejní část populistické rétoriky. Absence nuancí, „černobílost“ a zjednodušení problémů, které populisté tvrdí, že chtějí řešit, jsou schopny přitáhnout část populace, která pocítuje nechuť k byrokracii a „politikaření“. Pro složité problémy prezentují jednoduchá řešení, každého, kdo s nimi nesouhlasí, odsoudí jako nepřítele lidu a „loutku“ elit. V některých případech se tato rétorika dostane až na úroveň konspiračních teorií, které mají pro populisty tu výhodu, že odmítají fakta a empirické důkazy, které považují za nástroj elit.

Zajímavé je také využití „vyšších“ cílů (například záchrana „našeho“ etnika před vymřením, které bude zapříčiněno vlnami imigrantů jiných etnik). Jedná se o cíle, které jsou „důležitější, než my všichni.“ Tato rétorika nemusí být přítomna ve všech populistických hnutích, ale je to rétorika velice silná, neboť historicky vedla k přeměně populistického hnutí v autoritářské až totalitní režimy (dva z nejznámějších případů jsou Nacistické Německo nebo Sovětský svaz).

Dalším typickým znakem populismu je Heartland neboli fiktivní obraz dané země před „morálním úpadkem.“ Důraz na Heartland a oslavování minulosti je přímo spojen s nacionalismem a čím více je populistické hnutí nacionalistické, tím více se bude odvolávat na Heartland a na „objets petit a“, symboly této perfektní minulosti a zároveň cílů, kterých se populisté snaží dosáhnout.

Populistické hnutí poté často shledává okamžitý úspěch ve volbách. Načasování je zde klíčové, protože pro populistické hnutí, které rychle neuspěje, většinou následuje úpadek. Populisté proto musí být oportunisté, aby dokázali využít reakcí lidí na určitou událost a začlenit ji do své rétoriky. Ve většině případů se ale populistické hnutí velmi rychle stane irelevantním a zanikne nebo se spojí s nějakým mainstreamovým hnutím. Důvodem tohoto fenoménu je tzv. paradox

reprezentace, který vychází ze samotného jádra populismu. Populisté tvrdí, že instituce jsou plné korupce, ale aby vůbec hnutí mohlo uspět, musí s těmito institucemi spolupracovat. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, populisté nesnáší politiku ale organizují se do stran, jsou proti institucím ale kandidují ve volbách, odmítají elitářství ale shromažďují se za jedním vůdcem. V tom spočívá paradox populismu a primární důvod, proč jsou populistická hnutí tak nestabilní. Voliči hnutí totiž časem zjišťují, že nebylo schopno naplnit své sliby, a distancují se od něj. Většina z jejich požadavků nebyla splněna a řetěz se láme zpět na jednotlivé segmenty, ze kterých byl vytvořen, a z voličů se do příchodu dalšího populistického hnutí stává znovu tichá většina.

Pro jednodušší orientaci jsem si dovolila vytvořit tabulku, která model populismu shrnuje a zpřehledňuje. Oproti popsanému modelu budu v následující kapitole porovnávat současné Japonsko a pokusím se zjistit, zda byly tyto kroky v nějakou stranou splněny.

Tabulka 1 – model populismu

<p>Předpoklady</p>	<p>Reprezentativní demokracie</p> <p>Propast mezi elitami a obyvateli</p> <p>Pocit krize nebo morálního úpadku</p>
<p>Vznik, charakteristiky</p>	<p>Vznik nového hnutí nebo změna priorit existujícího hnutí/strany</p> <p>Konstrukce lidu</p> <p>Mobilizace tiché většiny</p> <p>Charismatický vůdce s majoritaristickými až autoritářskými tendencemi</p>
<p>Rétorika</p>	<p>My (lid) vs oni (zájmové skupiny, zkorumpované elity)</p> <p>Vnější hrozba</p> <p>Nenávist vůči reprezentativní demokracii a jejím institucím, snaha prosadit přímou demokracii</p> <p>Prázdné termíny (svoboda, řád...)</p> <p>Revizionismus, „Heartland,,</p>
<p>Další vývoj</p>	<p>Úspěch ve volbách</p> <p>Paradox reprezentace</p> <p>Voliči se od hnutí distancují a hnutí pomalu zaniká nebo se integruje do mainstreamu</p>

3. Výzkum

V této části práce se podívám na jednotlivé prvky populismu, popsané v modelu z předchozí kapitoly, a porovnám je se současnou situací v Japonsku. Současnou situací je myšleno cca posledních 10 let, tedy budu se soustředit primárně na vládu Shinzō Abeho. V určitých částech práce bude nutné se podívat více do historie, primárně v části o vzniku populistického hnutí, ale práce postupně dožene” současné dění.

3.1. Předpoklady

3.1.1. Reprezentativní demokracie

Japonsko je konstituční monarchie. Hlavou státu je císař, který má však pouze reprezentativní funkci. Ačkoliv jsou mu svěřeny určité politické akty, např. jmenování premiéra a předsedy Nejvyššího soudu, svolání Sněmu nebo rozpuštění jeho dolní komory, všechny tyto akty musí být konzultovány a schváleny vládou. Kromě toho císař vykonává ceremoniální funkci, např. udělování vyznamenání nebo vyhlašování voleb do Sněmu³⁶.

Sněm (*Kokkai*) je japonský legislativní orgán složený ze dvou komor. Počet členů obou komor je v současnosti 242 členů ve Sněmovně radních (*Sangi'in*) a 465 členů ve Sněmovně poslanců³⁷ (*Shugi'in*). Od roku 1994 jsou obě komory voleny smíšeným systémem³⁸. Tento systém je poněkud komplikovaný, pokusím se jej tedy stručně shrnout. Ze 465 členů Sněmovny poslanců je 289 voleno přímo, tj. voliči určitého okrsku volí kandidáta, který se pak stane poslancem za tento okrsek. Jeden okrsek zde představuje jedno křeslo. Zbylých 176 poslanců je voleno proporcionalně v 11 blocích, tj. voliči volí stranu, která pak do funkce dosadí své kandidáty.

³⁶ Ústava Japonska, 1947. In: *čl. 3, 4, 6, 7*. Dostupné také z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

³⁷ Election system (přeloženo z Japonštiny), *Ministry of Internal Affairs and Communication* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: http://www.soumu.go.jp/senkyo/senkyo_s/news/senkyo/shu_kuwari/shu_kuwari_3.html

³⁸ 1999. CURTIS, Gerald L. *The logic of Japanese politics: leaders, institutions, and the limits of change*. New York: Columbia University Press, s. 137. ISBN 978-0231108430.

Pořadí kandidátů musí strana před volbami zveřejnit. Počet křesel je poté počítán d'Hondtovou metodou. Voliči tedy v parlamentních volbách volí jak kandidáta, tak stranu.

Volby do Sněmovny radních probíhají podobným způsobem. 146 radních je voleno přímo ve 47 okrscích, kdy jeden okrsek může představovat 2-10 křesel, v závislosti na počtu obyvatel. 96 radních je voleno proporcionalně³⁹. Funkční období jsou čtyři roky ve Sněmovně poslanců a šest let ve Sněmovně radních, kde se polovina členů obměňuje každé tři roky⁴⁰.

Zajímavostí Japonského politického systému jsou tzv. *koenkai*. Protože Japonské strany nemají dostatečně široké formální členství na vytváření regionálních spolků, jednotliví politici si okolo sebe vytvářejí *koenkai*, neboli osobní organizace/spolky pro voliče ve svém okrsku. Laicky řečeno, jedná se o jakési osobní fankluby. Tyto spolky slouží k přímé komunikaci mezi politikem a voliči v jeho okrsku, politik může skrze *koenkai* vybírat peníze na svou kampaň a voliči skrze něj podávají návrhy, jak okrsek zlepšit. Často za peníze organizují vzdělávací akce nebo je investují do veřejných prostor. Politické kampaně jsou v Japonsku přísně omezené, např. reklamy v televizi nebo rádiu jsou zakázány, takže kandidáti raději peníze využívají k plnění návrhů svých voličů⁴¹.

Japonská vláda (*Naikaku*) se skládá z premiéra a 19 ministrů. Premiér je volen Sněmem ze svých řad, přičemž při nesouhlasu komor je dána přednost kandidátovi navrženému dolní komorou. Ministři jsou jmenováni premiérem, přičemž většina z nich musí být taktéž z řad Sněmu. Vláda musí rezignovat pokud jí Sněm udělí nedůvěru⁴².

Japonská justice je složena z Nejvyššího soudu a vrchních, okresních, rodinných a sumárních soudů. Soudci Nejvyššího soudu jsou jmenováni vládou, s výjimkou předsedy, který je jmenován císařem (avšak samozřejmě na návrh vlády). Soudci nižších soudů jsou taktéž jmenováni vládou,

³⁹ The Government of Modern Japan: Elections, *Columbia University* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: http://afe.easia.columbia.edu/special/japan_1900_elections.htm

⁴⁰ Ústava Japonska, 1947. In: *čl. 41-46*. Dostupné také z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

⁴¹ The Government of Modern Japan: Elections, *Columbia University* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: http://afe.easia.columbia.edu/special/japan_1900_elections.htm

⁴² Ústava Japonska, 1947. In: *čl. 65-69*. Dostupné také z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

na návrh členů Nejvyššího soudu. Funkční období všech soudců je 10 let s možností znovuzvolení. Soudci mohou být odvoláni z funkce pouze skrze impeachment pro neschopnost vykonávat funkci ze zdravotních důvodů (fyzických i psychických). Výjimkou jsou členové Nejvyššího soudu, kteří mohou být odvoláni skrze referendum, které je pořádáno v době nejbližších parlamentních voleb po jejich jmenování, a každých 10 let poté⁴³.

Japonský politický systém se tedy, alespoň na papíře, podobá systémům západním, a formálně jej určitě lze označit za reprezentativní demokracii. V některých ohledech se dokonce zdá demokratičtější, než západní liberální demokracie. Pro lepší náhled na situaci je ale nutné se podívat, jak tento systém funguje reálně, a zda je, stejně jako systémy západní, náchylný ke vzniku populistických hnutí.

3.1.2. Propast mezi elitami a obyvateli

Samotná ústava samozřejmě není schopna odpovědět na otázku, zda je systém náchylný ke vzniku populistických stran, či ne. Proto se nyní zaměřím na to, kdo je v Japonsku reálně u moci a jak vysoká je participace občanů na politickém dění.

V Japonsku už od svého vzniku v roce 1955 (s výjimkou let 1993-1996 a 2009-2012) vládne Liberálně demokratická strana (Liberal Democratic Party, LDP). Strana vznikla spojením původně antagonistických stran, Japonské demokratické strany a Liberální strany. Tyto strany se spojily proti Japonské socialistické straně (dnes Japonská sociálně demokratická strana), resp. jejich spojení bylo reakcí na spojení Levicové socialistické strany Japonska a Pravicové socialistické strany Japonska. Mnoho lidí čekalo, že se kvůli osobní rivalitě a názorové různorodosti brzy rozpadne. Strana však nejen dodnes přetrvává, ale neustále vítězí ve volbách, a bez problému ustála i reformu volebního systému v roce 1994 (resp. v následných volbách roku 1996). Reforma straně naopak pomohla protože vyrovnala proporcionalně nižší reprezentaci rurálních oblastí (ve kterých má LDP dodnes silnou podporu) oproti městům. Ačkoliv strana v roce 1993 prodělala krizi když část jejích členů odešla a založila vlastní strany, netrvalo dlouho, než se vyhoupla zpět na vrchol. Anti-LDP koalice, která volby v roce 1993 vyhrála, se totiž během pouhých 11 měsíců rozpadla a LDP se tak dostala zpět do popředí. V roce 2009 se strana opět dostala do opozice, když volby vyhrála Demokratická strana Japonska (Democratic Party of Japan, DPJ). LDP se podařilo volby vyhrát hned následující volební období v roce 2012 a v roce

43 Ústava Japonska, 1947. In: *čl. 76, 78-80* Dostupné také z: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

2016 se Demokratická strana Japonska rozpadla.

Co se týče politiky LDP, strana nemá jasně definovanou ideologii. Obecně by se ji dalo označit za středo-pravicovou, konzervativní stranu, ale details jsou celkem vágní a jednotliví politici se od sebe můžou ideologicky velmi lišit. LDP je proto často označována za „catch-all“ stranu, která pohltila pravou polovinu politického spektra v Japonsku. Strana byla mimo jiné součástí kontroverzí, když někteří její členové veřejně podpořili xenofobní, krajně pravicovou skupinu Zaitokukai⁴⁴. Kvůli její ideologické nezařazenosti tyto kontroverze ale straně neškodí tak, jak by škodily jiným stranám. LDP má velmi silné a úspěšné *koenkai*, a to hlavně v rurálních oblastech. Z toho vyplývá, že strana dává přednost silným, charismatickým kandidátům, kteří si jsou schopní získat podporu lidu. A pokud vám tyto znaky již něco připomínají, ano, strana bývá médií často označována za populistickou, přestože nenásleduje klasický vzorec rapidního úspěchu a úpadku, který populistická hnutí doprovází, jak jsme zjistili v teoretické části. Zajímavostí LDP je její důraz na frakce. Frakce v podstatě fungují jako miniaturní politická hnutí uvnitř stran. Frakce mezi sebou soupeří o moc ale zároveň musí mít stejné cíle a myšlenkové jádro, aby předešly rozpadu strany. Nejsilnější frakcí je v současné době *Seiwa Seisaku Kenkyūkai*, jejíž členem je i současný japonský premiér, Shinzō Abe. Systém frakcí je velice pozoruhodný, dává totiž straně možnost využití populističtější frakce k získání přízně lidu, zatímco ostatní frakce udržují status quo a brání populistické frakci před zaváděním radikálnějších rozhodnutí. Je tedy pravděpodobné, že tento systém frakcí hraje v odpovědi na otázku úspěchu populismu LDP roli⁴⁵.

Už na první pohled je tedy znát, že situace v Japonsku je od zemí Západní Evropy nebo Spojených Států odlišná. Dnešnímu průměrnému Evropanovi nebo Američanovi by jistě přišlo poněkud zvláštní, kdyby jediná strana držela moc téměř nepřetržitě přes 60 let. Nejen to, LDP si před ostatními stranami konzistentně drží výrazný náskok. Při posledních volbách do Sněmovny poslanců v roce 2017 získala 284 křesel. Druhá neúspěšnější strana, středo-levicová Konstitučně demokratická strana, získala 55. Účast ve volbách byla v roce 2017 53.7%, s tím, že za

⁴⁴ PARK, Sara, 2016. *Inventing aliens: immigration control, 'xenophobia' and racism in Japan*. 58(3), 64-80. DOI: 10.1177/0306396816657719. ISSN 0306-3968. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0306396816657719>

⁴⁵ Why LDP factions still matter for Abe, *Crawford School of Public Policy - Australian National University* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://ajrc.crawford.anu.edu.au/departments-news/13073/why-ldp-factions-still-matter-abe>

posledních 5 let klesla přibližně o 10 procent. Dá se zde tedy mluvit o ztrátě zájmu občanů o politické dění? Dala by se tato situace porovnat s demokraciemi, které v posledních letech zažily vlnu populismu, jako například Spojené státy, Francie, Velká Británie nebo Německo? Ne tak docela. Za prvé, statistiky účasti ve volbách jsou i v těchto zemích velmi odlišné. Na vrcholu stojí Německo se 76%, následuje jej Velká Británie se 69%, poté Spojené státy se 65%, a jako poslední Francie s pouhými 43%⁴⁶. Za druhé je nutné podotknout, že samotná účast ve volbách není dostatečným měřítkem politické participace. Například volební účast ve Švýcarsku se už několik desítek let pohybuje okolo 45-50%, ale Švýcarský systém občanům umožňuje rozhodovat v mnohem více oblastech. Jinými slovy, nižší účast na více rozhodnutích může ve výsledku fungovat lépe, než vysoká účast ve volbách, které se konají jen zřídka a systém ovlivní minimálně. Toto číslo nám tedy přesný náhled na situaci nejspíš neposkytne. Nicméně, k LDP se v další části práce rozhodně vrátím, protože hraje v odpovědi na otázku japonského populismu významnou roli.

3.1.3. Pocit krize nebo morálního úpadku

V 90. letech prodělalo Japonsko ekonomickou krizi, známou také jako „Ztracené desetiletí“ neboli *Ushinawareta Jūnen*, jejíž dopady jsou pociťovány dodnes. V 60. letech se Japonsko řádně začlenilo do mezinárodního společenství a jeho ekonomika začala vzkvétat. Odtud se situace vyvíjela jako téměř učebnicový příklad tzv. „Boom-Bust cycle“, ekonomického cyklu, který prochází obdobími růstu a úpadku. Rostoucí ekonomika vedla k deregulaci, banky snížily standardy pro půjčky, ceny akcií rapidně vzrůstaly a japonská národní banka na a tuto situaci nebyla schopna reagovat. Stát musel poskytovat finanční pomoc velkým, zadluženým firmám, které byly „moc velké na bankrot“ (too big to fail). Finanční bublina se neustále nafukovala a nakonec praskla. V roce 1991 nastal krach na japonské burze cenných papírů, *Nikkei*. Japonská ekonomika poté 10 let stagnovala a teprve po roce 2000 začala znovu velmi pomalu růst⁴⁷. V roce 2012 představil premiér Shinzō Abe ekonomický program, který se snaží některé problémy

46 *Voter Turnout - International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA)* [online], [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout>

47 HORIOKA, Charles Yuji, 2006. The Causes of Japan's Lost Decade: The Role of Household Consumption. *SSRN Electronic Journal*. DOI: 10.2139/ssrn.908152. ISSN 1556-5068. Dostupné také z: <http://www.ssrn.com/abstract=908152>

způsobené krizí vyřešit. Tento program se skládá z takzvaných tří šipek: expanzivní monetární politika, expanzivní fiskální politika, a strukturální reformy.

Krize je tedy v Japonsku zajisté pociťována. Co se týče pocitů morálního úpadku nebo dekadence, Japonsko se v mnoha ohledech sociálně stále vyvíjí, primárně co se týče postavení žen ve společnosti a xenofobie. Proto zde nejspíš nebude fungovat rétorika Heartland neboli návratu do „lepších časů“. Mnoho mladých Japonců naopak věří, že japonská společnost k lepším časům teprve spěje⁴⁸.

3.1.4. Závěr

Japonsko zcela splňuje dva ze tří předpokladů pro vznik populistického hnutí. Předpoklad propasti mezi elitami a obyvateli je složité určit přesně. Statistiky volební účasti nedokáží spolehlivě popsat situaci kvůli rozdílu politických kultur konkrétních zemí. Nicméně, za posledních let volební účast klesla o deset procent, což není zanedbatelné číslo, proto bych poslední podmínku považovala za částečně splněnou.

3.2. Vznik, charakteristiky

Jak už jsem zmínila v předchozí části, LDP vznikla v roce 1955 spojením dvou konzervativních stran ve snaze porazit Japonskou socialistickou stranu. Podívejme se tedy na prvky, které doprovázejí počátky populistických hnutí.

Prvním z nich je konstrukce lidu. Součástí konstrukce lidu je apel na „sjednocený lid,, „náš lid,, a „prostý lid,,. LDP se ve svých začátcích hodně zaměřovala na zahraniční politiku a vztahy s ostatními zeměmi, primárně s USA⁴⁹. Tím bych považovala první část podmínky za splněnou, neboť integrace do mezinárodního společenství jde ruku v ruce s realizací jakési národní identity. Druhou část také považuji za splněnou, ne proto, že by se LDP same o sobě snažila vyčlenit nějakou etnickou, náboženskou nebo jinou skupinu, ale spíše proto, že se „svezla“ na již

⁴⁸ Japan's day care crisis is turning working moms into activists, *CNN* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2019/07/07/asia/japan-childcare-crisis-intl-hnk/index.html>

⁴⁹ REED, Steven R., Ethan SCHEINER a Michael F. THIES, 2012. The End of LDP Dominance and the Rise of Party-Oriented Politics in Japan. *The Journal of Japanese Studies*. **38**(2), 356. DOI: 10.1353/jjs.2012.0037. ISSN 1549-4721. Dostupné také z: http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/journal_of_japanese_studies/v038/38.2.reed.html

existující xenofobii (hlavně co se týče nenávisti vůči korejským přistěhovalcům) a nesnažila se ji omezit. Třetí část je taktéž splněna, s tím specifickým, že skupina, která rozvrací společnost, nejsou elity ale socialisté.

Druhým prvkem je mobilizace takzvané tiché většiny. Na tuto podmínku je složité odpovědět. LDP vznikla za účelem porazit tehdejší největší levicovou stranu. Nicméně, běžný čtenář by si mohl představit, že strana vznikla z dvou malých, doposud nepodstatných pravicových stran, které se rozhodly shodit levicového obra, kterým byla Japonská socialistická strana. Pravdou ale je, že Japonská demokratická strana i Liberální strana byly v roce 1955 u moci. JDS měla v parlamentních volbách roku 1955 37% hlasů a LS 27%, zatímco zmíněné dvě levicové strany, které se poté spojily do JSS, měly dohromady pouhých 29%. Účast ve volbách vzrostla mezi lety 1955 a 1958 o pouhé procento (75,8% v roce 1955 oproti 77% v roce 1958), nemůžeme tedy říci, že zde tichá většina vůbec existovala, natož aby jednoho dne vtrhla do ulic aby mohla zvolit LDP⁵⁰. Spojení JDS a LS tedy nebylo víc než konsolidace konzervativců u moci. Podmínku mobilizace tiché většiny tedy za splněnou nepovažují.

Třetím prvkem je osobnost charismatického vůdce. Nyní se přesuneme trochu blíže k přítomnosti. LDP neměla tradičně v čele energické, charismatické lídry. Spíše v jejím čele stáli starší, rozvážnější členové. To se změnilo v roce 2001, když se do čela strany a vlády dostal Junichiro Koizumi. Koizumi zvolil zvláštní taktiku, která se mu avšak velmi vyplatila. Rozhodl se totiž postavit proti vedení vlastní strany. Využil ekonomické krize, kterou dal na svědomí dosavadnímu vedení LDP. Slíbil, že se od této chvíle vláda bude věnovat hlavně lidu, který v době krize opustila. Ve svých projevech často rozdělval LDP na proreformní (jeho příznivci) a protireformní (jeho odpůrci, „elity”)⁵¹. Všechny tyto prvky jsou samozřejmě prominentní v populistické rétorice. Tímto Koizumi odstartoval éru charismatických lídrů nejen v LDP. Straně na charismatických osobnostech opravdu záleží, můžeme tedy říci, že podmínka je splněna.

Víme tedy, že éra charismatických lídrů LDP začala s Koizumim. Měl ale také autoritářské

50 NOHLEN, D, F GROTZ a C HARTMANN, 2001. *Elections in Asia: A data handbook, Volume II*, p 381.

51 KABASHIMA, Ikuo; STEEL Gill. How Junichiro Koizumi seized the leadership of Japan's Liberal Democratic Party. *Japanese Journal of Political Science*, 2007, vol 8, January, s. 95.

tendence? Prvním pojítkem by mohla být jeho rétorika. Byl prvním premiérem, který otevřeně vyhlásil válku vlastní straně. Zapřísáhl se, že „zničí síly, které brání reformám”, k čemuž mu měl pomoci „hlas lidu”. Ve své kampani se prezentoval jako outsider, který jde sám proti zkorumpované, zastaralé straně⁵². Koizumiho rétorika autoritativní nádech určitě má. Druhým pojítkem je způsob, jakým se Koizumi vypořádával s rozpory ve straně. Nejznámějším příkladem je jeho návrh na privatizaci Japonské pošty z roku 2005, který část LDP blokovala. Na to Koizumi odpověděl vyhlášením předčasných voleb do dolní komory Sněmu, čímž chtěl dokázat, že strana (a hlavně on sám) mají podporu lidu. LDP v těchto volbách získala 296 ze 480 křesel⁵³. Koizumi privatizaci tedy nakonec prosadil⁵⁴. Tento způsob prosazování rozhodnutí bych rozhodně považovala za směřující k majoritarismu.

Od dob Koizumiho se jeho styl pokoušelo napodobit mnoho politiků. Téměř všichni se snažili „hrát to samé divadélko”, otázkou je, zda v tom někdo bude stejně úspěšný, jako byl Koizumi⁵⁵. Co se týče premiérů, jsou zde jen dvě výjimky, a to Yasuo Fukuda z LDP, který byl premiérem v letech 2007 a 2008⁵⁶, a Yoshiniko Noda, poslední ze tří premiérů v období vlády DPJ, tj. v letech 2011-2012⁵⁷.

⁵² Koizumi vows to destroy forces blocking reforms, *The Japan Times* [online]. [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2001/04/24/national/koizumi-vows-to-destroy-forces-blocking-reforms/#.XUDJwOgzZaR>

⁵³ September 11, 2005 House of Representatives Election Results - Japan Totals, *Election Resources* [online]. [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <http://electionresources.org/jp/representatives.php?election=2005>

⁵⁴ Japan Post's murky privatization, *The Japan Times* [online]. [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2015/10/30/editorials/japan-posts-murky-privatization/#.XTsfDp6xU1I>

⁵⁵ Populist Appeals in Election, and Claims of Political Theater, *The New York Times* [online]. [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2008/09/17/world/asia/17japan.html>

⁵⁶ Fukuda's strongest weapon: blandness, *Reuters* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-japan-politics-fukuda-sidebar/fukudas-strongest-weapon-blandness-idUST4186620070925>

⁵⁷ Noda Elected Japan's New Prime Minister, *VOA News* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.voanews.com/east-asia/noda-elected-japans-new-prime-minister>

3.2.1. Závěr

Z kategorie zabývající se vznikem a charakteristikami populistických hnutí, LDP splnila dvě, a to konstrukci lidu a přítomnost charismatického vůdce s majoritaristickými až autoritářskými tendencemi.

Předtím, než se podíváme na rétorické aspekty, chtěla bych upozornit na vzorec, který se zde pomalu vynořuje. LDP ve svých začátcích nepochybně projevovala určité znaky populismu – vágní ideologie, apel na lid, rychle se měnící postoje dle veřejného mínění. Zdá se však, že postupem času nabírá více populistických prvků, ať už se jedná o posílení váhy hlasů oblastí, ve kterých je strana oblíbená, prostřednictvím volební reformy, postupné posilování *koenkai*, nebo právě důraz na charismatické lídry.

3.3. Rétorika

Zde již zanecháme pátrání v minulosti LDP a zaměříme se na současnost. Jak bylo již zmíněno, analýza rétoriky strany jako celku by byla složitá a pravděpodobně by nevedla k uspokojivému závěru, protože ideologie strany je velmi mlhavá a jednotliví politici se od sebe liší jak ideologicky, tak rétoricky. Proto si myslím, že bude přínosné zaměřit se na rétoriku jejího současného (a dlouhodobého) lídra, Shinzō Abeho.

Prvním bodem je dichotomie my (lid) a oni (elity). Abe velmi rád tvrdí, že mluví za japonský lid, a že se snaží o to, aby hlas lidu byl vyslyšen⁵⁸. Zároveň často kritizuje elity za jejich zkorumpovanost a neochotu zapojit lid do politiky, v minulosti (údajně) z tohoto důvodu již několikrát rozpustil dolní komoru Sněmu⁵⁹.

Sám Abe je ale učebnicovým příkladem elitismu. Jeho rodina má z otcovy i matčiny strany bohatou politickou historii, sám Shinzō Abe studoval na prestižních soukromých tokijských školách, navíc strávil tři semestry v University of Southern California. V roce 1993 byl zvolen do Sněmovny poslanců namísto jeho otce, který v roce 1991 zemřel, což odstartovalo jeho

⁵⁸ Press Conference by Prime Minister Shinzo Abe: September 25, 2017, *Prime Minister of Japan and His Cabinet* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/97_abe/statement/201709/_00011.html

⁵⁹ Abe poised to dissolve Lower House for snap general election, *The Japan Times* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/09/17/national/politics-diplomacy/abe-likely-dissolve-lower-house-soon-snap-general-election/#.XT2bP56xUII>

politickou kariéru⁶⁰.

Je také nutno zmínit, že ačkoliv Abe kritizuje ostatní politiky za korupci a politické skandály, od takových skandálů není odproštěn. Největší z nich v poslední době byl skandál s prodejem levných pozemků v roce 2016 a následná úprava dokumentů s ním souvisejících. Od obvinění bylo v roce 2018 upuštěno, ale Abeho popularita se ještě zcela nezotavila. Přesto je zajímavé, že i navzdory podobným skandálům mají Abe a LDP výraznou převahu oproti ostatním politickým stranám. Podmínku dichotomie lid proti elitám tedy považuji za splněnou, s poznámkou, že Abe (a mnoho dalších politiků LDP) dokáže zaujímat elitářské a anti-elitářské postoje zároveň, což je pozoruhodné.

Druhou podmínkou je přítomnost vnější hrozby. Tuto podmínku určitě za splněnou nepovažuji. Přesto, že v Japonsku je, jak jsem již zmínila, stálý problém s xenofobií a negativním postojům primárně vůči korejské menšině. Nicméně, imigrace do Japonska je na relativně stabilní nízké hladině. Jinými slovy, nemají příliv migrantů/uprchlíků, který by mohl nastartovat narativ vnější hrozby tak, jak se to stalo v Evropě a USA.

Třetím kritériem je nenávisť vůči reprezentativní demokracii a jejím institucím spolu se snahou prosadit přímou demokracii. Abe se již několik let snaží prosadit celonárodní referendum o otázce případně změny článku 9 ústavy. Tento článek zakazuje použití ozbrojené síly jako prostředku řešení mezinárodních sporů a byl do ústavy vnučen Spojenými státy v roce 1947. Abeho důvody pro změnu tohoto článku je zapojení Japonska do různých peacekeepingových operací po světě. Kritici Abeho snahy poukazují na to, že potřebné změny v zákoně již byly zavedeny v roce 2015 a že japonské Self-Defense Forces již de facto fungují jako armáda, proto změna ústavy není nutná⁶¹. Nicméně, přestože Abe se snaží prosadit referendum, jeho rétorika nebyla nikdy vyložena proti reprezentativní demokracii nebo institucím, proto bych tento bod považovala za splněný jen z části.

60 Profile of the Prime Minister, *Prime Minister of Japan and His Cabinet* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/96_abe/meibo/daijin/abe_e.html

61 Why Shinzo Abe Faces an Uphill Battle to Revise Japan's Constitution, *The Washington Post* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2018/12/12/why-shinzo-abe-faces-an-uphill-battle-to-revise-japans-constitution/?noredirect=on&utm_term=.ba722f255b2a

Předposlední podmínkou jsou prázdné termíny, které populistická vláda využívá k přetažení lidí na svou stranu, ale které ve skutečnosti nic neznamenají. Toto kritérium považují za splněné. Abe ve svých projevech často upozorňuje na krásy japonské přírody a kultury⁶², a velmi rád používá slova „jednota“ a „budoucnost“⁶³.

Posledním kritériem této části je revizionismus a rétorika Heartland. Abe byl v minulosti obviněn z revizionismu. V roce 2007 prosadil zákon, podle kterého japonské školy musí látku týkající se japonské historie, hlavně co se týče let 1931-45 vykládat určitým způsobem, který má zmírnit japonskou vinu a přecházet tabuizovaná témata jako válečné zločiny tzv. „comfort women“, ženy z okupovaných území, které byly japonskými okupanty donucené k prostituci⁶⁴. Co zde chybí je Heartland. Jak jsem již zmínila, japonská společnost má spíše naději na budoucnost. Rétorika vrácení se do minulosti funguje jen v pravicově extremistických kruzích, a Abe ji nesdílí. Toto kritérium je taktéž splněno jen zčásti.

3.3.1. Závěr

V kategorii rétoriky splňuje z pěti kritérií Abe dvě plně, dvě částečně. Nesplnil jen kritérium artikulace vnější hrozby. Jeho rétorika se tedy podle modelu dá popsat jako populistická.

3.4. Další vývoj

Odsud se populistická hnutí vyvíjejí následovně: nejdříve shledávají obrovský úspěch ve volbách. Tímto bodem není nutné se zabývat do hloubky, je samozřejmě splněno.

Dále hnutí sužuje paradox reprezentace. Toto je možná jeden z nejvíce stěžejních bodů výzkumu. Zde se totiž ukazuje, že LDP je schopna mluvit za lid a zároveň se pohybovat v

⁶² On the New Era Name “Reiwa”: Speeches and Statements by the Prime Minister, *Prime Minister of Japan and His Cabinet* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/98_abe/statement/201904/_00001.html

⁶³ Statement by Prime Minister Shinzo Abe: August 14, 2015: Speeches and Statements by the Prime Minister, *Prime Minister of Japan and His Cabinet* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://japan.kantei.go.jp/97_abe/statement/201508/0814statement.html

⁶⁴ Abe's revisionism nets own goals at home and away, *The Japan Times* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2017/03/11/commentary/abes-revisionism-nets-goals-home-away/#.XT6ot02xV-E>

elitních kruzích. Skandály se od jejích členů (alespoň od těch charismatičtějších) odráží a strana neztrácí popularitu. V tomto je LDP jakousi anomálií. Důvodem této anomálie může být dlouhá historie strany, absence kvalitní alternativy, nebo povaha japonského politického systému jako takového. Zabývat se důvody je na tuto práci příliš ambiciózní, ale rozhodně to může být dobré východisko pro další výzkum.

To jest, jestli si strana popularitu vůbec udrží. Někteří autoři věří, že vítězství DPJ v roce 2009 bylo „začátkem konce“ pro hegemonii LDP. V článku *The End of LDP Dominance and the Rise of Party-Oriented Politics in Japan*, autoři Reed, Scheiner a Thies tvrdí, že důvody pro dosavadní úspěchy LDP byly příznivá ekonomická situace před rokem 1992, názorová flexibilita, díky které strana ustála ekonomickou krizi, absence silné konkurence a inklinace strany ke klientelismu⁶⁵. Dále tvrdí, že kdokoliv bude v dalších volbách v čele, nebude to s tak velkým rozdílem, na který byla japonská politika doposud zvyklá, a že éra dominance jedné strany se v Japonsku chýlí ke konci⁶⁶. Článek nabízí solidní argumenty, je ale nutné podotknout, že vyšel v létě roku 2012, tedy těsně před návratem LDP k moci. Data od té doby nenasvědčují tomu, že by se situace radikálně změnila, neboť počet hlasů pro LDP je po roce 2013 srovnatelný s počtem hlasů před rokem 2009. Zda LDP opravdu již překročila nebo brzy překročí hranici populismu, která byla doposud pro japonské voliče stravitelná, se dozvíme až časem.

3.4.1. Závěr

Z poslední kategorie plní LDP pouze první kritérium, a to úspěch ve volbách. Díky své schopnosti pohybovat se mezi elitami a zároveň udržovat voliče relativně šťastné se zdá, že úpadek a zánik ji v blízké době nepostihnou, nebo alespoň ne z důvodů, které jsou pro zánik populistických hnutí typické.

⁶⁵ REED, Steven R., Ethan SCHEINER a Michael F. THIES, 2012. The End of LDP Dominance and the Rise of Party-Oriented Politics in Japan. *The Journal of Japanese Studies*. 38(2), 359-369. DOI: 10.1353/jjs.2012.0037. ISSN 1549-4721. Dostupné také z: http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/journal_of_japanese_studies/v038/38.2.reed.html

⁶⁶ REED, Steven R., Ethan SCHEINER a Michael F. THIES, 2012. The End of LDP Dominance and the Rise of Party-Oriented Politics in Japan. *The Journal of Japanese Studies*. 38(2), 375. DOI: 10.1353/jjs.2012.0037. ISSN 1549-4721. Dostupné také z: http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/journal_of_japanese_studies/v038/38.2.reed.html

Závěr

V práci jsem zkoumala (ne-)existenci populismu v Japonsku. Nejdříve jsem definovala populismus a určila kauzální mechanismus jeho vzniku, charakteristiky a rétorické aspekty na základě analýzy literatury, která na téma teorie populismu již vznikla, a to konkrétně děl Margaret Canovan, Yves Ményho, Yves Surela, Paula Taggarta a Ernesto Laclaua. Z této analýzy následně vznikl model populismu. Tento model se skládá ze čtyř kategorií. První kategorií, resp. jakýmsi „předskokanem“ modelu samotného, jsou předpoklady vzniku populismu. Tato kategorie obsahuje podmínku reprezentativní demokracie, propast mezi elitami a obyvateli země, a pocit krize či morálního úpadku. Druhou kategorií je vznik populistického hnutí a jeho charakteristiky. V této kategorii je zaprvé podmínka samotného vzniku strany nebo hnutí nebo změna priorit existující strany, dále konstrukce lidu, mobilizace tiché většiny, a v neposlední řadě existence charismatického vůdce s majoritaristickými nebo autoritářskými tendencemi. Třetí kategorií je rétorika vůdce strany (a tím pádem i jejích členů). Zde se jedná o rozdělení populace na „my“ a „oni“, tj. lid a elity, artikulace vnější hrozby, nenávisť vůči reprezentativní demokracii a jejím institucím a snaha prosadit přímou demokracii, prázdné termíny jako například „svoboda“ nebo „řád“, a revizionismus s představou tzv. Heartland. Poslední kategorií je další vývoj strany nebo hnutí. Strana typicky ze začátku shledává úspěch, poté ale následuje krize neboli paradox reprezentace, kdy voliči zjišťují, že strana není jejich požadavky splnit, a distancují se od ní. Strana poté zanikne nebo se intergruje do jiné, mainstreamovější strany.

Oproti tomuto modelu jsem v další části práce porovnávala současné Japonsko (s pár odbočkami do jeho historie, primárně kvůli části modelu, která se věnuje vzniku populistické strany). Vyšlo najevo, že Japonsko rozhodně není od populismu oproštěno, jak by se na první pohled mohlo zdát. Největší japonská strana, Liberálně demokratická strana (Liberal Democratic Party, LDP), která je u moci téměř nepřetržitě již přes šedesát let, totiž vykazuje populistické charakteristiky. Nejen to, strana plně nebo částečně splňuje dvanáct z patnácti podmínek. Nesplňuje pouze podmínky mobilizace tiché většiny (druhá kategorie), artikulaci vnější hrozby (třetí kategorie) a paradox reprezentace a distancování se obyvatelstva od strany (obojí z poslední kategorie). Cílem práce bylo odpovědět na tři otázky: Proč se v Japonsku posledních letech nevytvořily populistické strany jako v jiných reprezentativních demokraciích? Vyskytuje nebo vyskytovala se někdy v japonském politickém systému taková strana, a čím se tato strana liší nebo lišila od západních populistických stran? Je Japonsko dobrým příkladem, jak se vyhnout populismu? Odpověď na otázku číslo jedna je taková, že populismus už v japonském politickém systému je ve formě LDP. Ta samá odpověď poté platí na druhou otázku. Odpověď na otázku číslo tři je

jednoznačné ne, Japonsko není dobrým příkladem, jak se populismu vyhnout, dokázalo jej jen jakýmsi způsobem stabilizovat a předejít cyklu rychlého úspěchu a úpadku. Práce tedy končí s mírně zklamaným tónem. Nicméně zde otevřela prostor pro nové výzkumné otázky na téma populistické anomálie, kterou je LDP.

Summary

This thesis analyzed the (non-)existence of populism in Japan. Firstly, I defined populism and the causal mechanism of its creation, its characteristics and rhetorical aspects, based on the literature on this topic, specifically the works of Margaret Canovan, Yves Mény, Yves Surel, Paul Taggart and Ernesto Laclau. A model of populism was then created from this analysis. This model consists of four categories. The first category is more of a preface to the other three categories, it is the preconditions for the creation of a populist party. This category contains the following criteria: representative democracy, a gap between the elites and the people, and the sense of a crisis or moral decay within the country. The second category is the creation and development of a populist movement. Its first criterion is the creation itself, either by a foundation of a new party or a shift in priorities of an existing party. The next criteria are the construction of 'the people', mobilization of a quiet majority, and the existence of a charismatic leader with majoritarian or authoritarian tendencies. The third category is the rhetoric of the party's leader and members. Here we have categorizing the population as 'us' or 'them', ie. the people and the elites, the articulation of an external threat, hatred towards representative democracy and its institution which goes along with attempts at a more direct democratic system, empty terms like 'freedom' or 'order', and historical revisionism with the prelapsarian idea of a 'Heartland'. The last category is further development of the party/movement. Firstly, the populist party is met with success. However, soon after that, it goes through the so-called paradox of representation, where its voters realize that the party is unable to push for the policies it had called for. The party then dissolves completely or gets integrated into another more mainstream party.

its creation and development process and characteristics, the rhetorical strategies of its leaders/members, and its further development.

This model is what I used to compare with today's Japan (excluding a few segues into history, mainly because of the part of the model that is concerned with the creation of a party). It came to light that Japan is definitely not free as of populism as it may seem at first. The largest and most powerful party, the Liberal Democratic Party (LDP), which has been in power almost continuously for over sixty years, displays many populist characteristics. In fact, it checks twelve of the fifteen points of the model. The only criteria it does not fulfill is the mobilization of the silent majority (second category), the articulation of an external threat (third category), and the paradox of representation and the downfall that follows it (both belonging to the last category). The goal of this thesis was to answer three questions: Why has there not been a wave of populism in Japan in the last few years? Is or was there a populist party in the Japanese political system, and how is/was it different from western populist parties? Is Japan a good example on

how to avoid populism?

The answer to question number one is that populism has already manifested itself in Japan many decades ago in the form of LDP. That would also be the answer to question number two. The answer to the third question is a resounding no, Japan is certainly not a good example of a populism-free country. The thesis therefore ends on a rather disappointing note, however I believe it has opened up the possibility of further research into the populist anomaly that is the LDP.

Seznam použité literatury

Bibliografie

NOHLEN, D, F GROTZ a C HARTMANN, 2001. *Elections in Asia: A data handbook, Volume II, p 381.*

REED, Steven R., Ethan SCHEINER a Michael F. THIES, 2012. The End of LDP Dominance and the Rise of Party-Oriented Politics in Japan. *The Journal of Japanese Studies*. **38**(2), 353-376. DOI: 10.1353/jjs.2012.0037. ISSN 1549-4721. Dostupné také z: http://muse.jhu.edu/content/crossref/journals/journal_of_japanese_studies/v038/38.2.reed.html

HORIOKA, Charles Yuji, 2006. The Causes of Japan's Lost Decade: The Role of Household Consumption. *SSRN Electronic Journal*. DOI: 10.2139/ssrn.908152. ISSN 1556-5068. Dostupné také z: <http://www.ssrn.com/abstract=908152>

PARK, Sara, 2016. *Inventing aliens: immigration control, 'xenophobia' and racism in Japan*. **58**(3), 64-80. DOI: 10.1177/0306396816657719. ISSN 0306-3968. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0306396816657719>

CANOVAN, Margaret, 2016. Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*. **47**(1), 3. DOI: 10.1111/1467-9248.00184. ISSN 0032-3217. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1111/1467-9248.00184>

TAGGART, Paul A., 2000. *Populism*. Philadelphia: Open University Press. ISBN 978-033-5200-467.

MÉNY, Yves a Yves SUREL, 2002. *Democracies and the populist challenge*. New York: Palgrave. ISBN 978-033-3970-041.

LACLAU, Ernesto, 2005. *On populist reason*. New York: Verso. ISBN 978-178-8731-317.

Elektronické zdroje

The Japan Times [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.japantimes.co.jp/>

Prime Minister of Japan and His Cabinet [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://japan.kantei.go.jp/>

The Washington Post [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/>

VOA News [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.voanews.com/>

Reuters [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/>

The New York Times [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/>

Election Resources [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <http://electionresources.org/>

CNN [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/>

International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA) [online], [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://www.idea.int/>

Crawford School of Public Policy - Australian National University [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://ajrc.crawford.anu.edu.au/department-news/13073/why-ldp-factions-still-matter-abe>

The Government of Modern Japan: Elections, Columbia University [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: http://afe.easia.columbia.edu/special/japan_1900_elections.htm

Ministry of Internal Affairs and Communication [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <http://www.soumu.go.jp/>

Ústava Japonska, 1947. Dostupné také z:

https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

Teze bakalářské práce

Zdůvodnění výběru práce:

Populismus se zdá být trendem moderní doby. Ačkoliv , avšak tozdaleka nejde onení novodobý fenomén. - jeho Jeho počátky můžeme pozorovat již v Antickém Římě, kde byl v politice často kladen důraz na rétoriku. Samotné slovo populismus bylo poprvé použito až tzv. Populistickým hnutím, které vzniklo ve Spojených státech amerických v roce 1892. Toto hnutí bylo agrárně orientované a snažilo se prosadit daňové reformy, které by pomohly farmářům a menším živnostníkům. Populistické hnutí se ale dlouho v politické sféře neudrželo a bylo nuceno v roce 1896 splynout s Demokraty. Se zánikem Populistického hnutí však určitě nezániká populismus - objevuje se ve vlnách a jeho výskyt se na první pohled zdá být spojen s krizemi, kterými země prochází jako součást jejich historického vývoje. V posledních letech je však ve velmocích, které uznávají západní (liberální) mezinárodní uspořádání, na vzestupu. Japonsko, jako jediná z těchto zemí, vlně populismu nadále vzdoruje. Tento fenomén mi z politologického hlediska přijde velmi zajímavý a ráda bych zjistila, co přesně v japonském politickém systému, kultuře nebo uspořádání společnosti vzniku populismu brání.

Předpokládaný cíl:

Jak už jsem zmínila v předchozím odstavci, primárním cílem práce je najít specifické rozdíly mezi politickými systémy, kulturami, historickým vývojem a společností západních velmocí (USA, Spojené království, Francie), resp. jejich nedávnými populistickými fenomény (Donald Trump, Brexit, Marine LePen) a Japonska. Cílem samozřejmě není najít všechny rozdíly, jen ty, které jsou spojené se vznikem populismu v dané zemi, versus s jeho absencí v Japonsku. Věřím, že skrze tuto komparaci budu moci nastínit specifické elementy a kauzální mechanismy vzniku populismu. Práce by pak mohla sloužit k dalšímu rozvíjení tématu populismu, ke zpřesnění jeho definice nebo návodu, jak se mu v budoucnu vyhnout. Kvůli odlišnosti kultur by se tento návod musel „přeložit“ do kulturního kontextu západních zemí, což je na tuto práci moc velké sousto, nicméně věřím, že by mohla potenciálně sloužit jako první krok dalšího zkoumání populismu, jeho etablování a specifických nedostatků politických systémů, které jeho vznik umožňují.

Metodologie práce:

Jelikož subjektem mé práce je nízký počet zemí, které se budu snažit zkoumat co nejvíce do hloubky, rozhodla jsem se zvolit kvalitativní postup, a to komparativní případovou studii. Budu vycházet převážně z literatury o politických systémech a kulturách daných zemí, s cílem

komparovat vždy jednu ze západních velmocí (Spojené království, USA, Francie) s Japonskem. Zaměřím se hlavně na jejich politické systémy s důrazem na politickou kulturu, volební systémy, politické strany a tzv. „systémy brzd a protiváh“. Jsem si však vědoma, že jen skrze politiku nebude možné problematiku pochopit nebo vysvětlit. Je možné, že politika v dané zemi bude oproti dalším faktorům vzniku populismu hrát minimální roli. Proto se také podívám na kulturu a historii dané země, čistě kvůli těm případům, kde jádro problému leží úplně mimo politiku. V této části se budu také snažit dát důraz na hermeneutický prvek, aby nedošlo k chybným závěrům kvůli odlišnostem v kulturních pozadí zemí. Pro komparaci zvolím hlavně Millovu nepřímou metodu rozdílu. Metoda souhlasu ani metoda rozdílu zde nevyhovují, neboť si země nejsou natolik podobné ale zároveň nejsou natolik odlišné, aby tyto metody byly plně efektivní. Nepřímá metoda rozdílu umožňuje srovnávat případy, kde se daný jev nevyskytuje, což platí pro Japonsko a populismus. Mimo komparativní část se také pokusím rekonstruovat kauzální mechanismus který v dané západní velmoci vedl ke vzniku populismu, a proč se tento mechanismus neobjevil v Japonsku. Zde budu vycházet z teorií o populismu (viz další odstavce).

Základní charakteristika tématu:

Základní koncept, se kterým budu pracovat, je populismus. Jednou z prvních teoretiků o populismu byla Margaret Canovanová, která přišla s rozdělením populismu na agrární a politický. Také tvrdila, že jedním ze znaků populistů je, že odmítají být nazýváni populisty. Dalším důležitým teoretikem je až o 25 let později Ernesto Laclau, který rozdělení Canovanové ostře kritizuje, neboť podle něj nemá koherentní kritéria. Laclau ale sám přiznává, že ani on nedokáže populismus spolehlivě definovat. Jeho charakteristika populismu je nicméně podle mého názoru velmi kvalitní. Stručně by se ji dalo shrnout do těchto tří bodů: Zaprvé, populismus se může objevit v jakékoliv části politického spektra, protože spíše než ideologie je to dimenze politické kultury. Zadruhé, populističtí politici ve své rétorice simplifikují politickou kulturu na prostou dichotomii „my“ (lid) versus „oni“ (politické elity). Posledním bodem je fakt, že populismus využívá dynamiky davového chování, kdy se jednotlivci sjednotí za jedním vůdcem (nebo cílem), se kterým se identifikují. Tři západní velmoci, které populismu v nedávných letech podlely a které jsem si vybrala ke komparaci, těmto kritériím odpovídají téměř učebnicově. Ale ani tato kritéria nespécifikují, jak k populismu v daných zemích vlastně došlo. Proto se, jak zmíním později, v práci také zaměřím na propojení teorie a kauzality vzniku populismu.

Předpokládaná struktura práce:

1. Úvod

2. Politický systém, historie a kultura Japonska
3. Komparace Japonska a země 1 (např. USA)
4. Komparace Japonska a země 2 (např. Francie)
5. Komparace Japonska a země 3 (např. Spojené království)
6. Závěr

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

CANOVAN, Margaret. Populism. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1981. ISBN 9780151730780.

DAVIES, Roger J. Japanese Culture: The Religious and Philosophical foundations. Tuttle Publishing, 2016. ISBN 4805311630.

GAUNDER, Alisa. Japanese politics and government. Abingdon, Oxon: Routledge, 2017. ISBN 9780415826709.

LACLAU, Ernesto. On populist reason. New York: Verso, 2005. ISBN 1859846513.

MÉNY, Yves a Yves SUREL. Democracies and the populist challenge. New York: Palgrave, 2002. ISBN 0333970047.

SHIPMAN, Tim. All out war: the full story of how Brexit sank Britain's political class. HarperCollins Publishers, 2016. ISBN 9780008215156.

SKOCPOL, Theda. States and social revolutions: a comparative analysis of France, Russia, and China. Reprint. Cambridge: Cambridge University Press, 1980. ISBN 9780521294997.

WATTS, Duncan. British government and politics. 2nd ed. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2012. ISBN 9780748623235.

WILSON, James Q. Jak se vládne v USA. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 8085605708.

WRIGHT, Vincent. The government and politics of France. 3rd ed. London: Unwin Hyman, 1990. ISBN 0-04-445354-X.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Model populismu (tabulka)

Předpoklady	Reprezentativní demokracie Propast mezi elitami a obyvateli Pocit krize nebo morálního úpadku
Vznik, charakteristiky	Vznik nového hnutí nebo změna priorit existujícího hnutí/strany Konstrukce lidu Mobilizace tiché většiny Charismatický vůdce s majoritaristickými až autoritářskými tendencemi
Rétorika	My (lid) vs oni (zájmové skupiny, zkorumpované elity) Vnější hrozba Nenávist vůči reprezentativní demokracii a jejím institucím, snaha prosadit přímou demokracii Prázdné termíny (svoboda, řád...) Revizionismus, „Heartland,“
Další vývoj	Úspěch ve volbách Paradox reprezentace Voliči se od hnutí distancují a hnutí pomalu zaniká nebo se integruje do mainstreamu